

СЛАВІСТИЧНІ НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

Оксана Микитенко

УДК 061.3+06.017=163.4=161.2

У статті подано відомості про визначні події в славістичній науці — наукові конференції, що відбулися в Україні (Міжнародний науковий симпозіум «Харківський університет і серби», присвячений 205-й річниці заснування Харківського університету ім. В. Н. Каразіна; м. Харків), а також у Сербії (XXXIX Славістична конференція «У дні Вука Караджича»; м. Белград). Під час роботи пленарних і секційних засідань порушувалися актуальні питання сучасної славістичної науки, зокрема проблеми сучасної сербістики.

Ключові слова: науковий симпозіум, славістична конференція, наукові й освітні зв'язки, українсько-сербські відносини.

Submitted are the important facts of the modern Slavonic scientific life — the scientific conferences held in Ukraine («The Kharkiv University and the Serbs» International Scientific Symposium devoted to the 205th anniversary of (the Vasyl Karazyn) Kharkiv University, Kharkiv) and in Serbia (the 39th International Scientific Conference «On the Memorable Days of Vuk Karadzic» at the Beograd University, Beograd). During the plenary meetings the actual issues of the Slavonic science raised, particularly the modern Serbistics issues.

Keywords: scientific symposium, scientific conference, science and education relations, Ukrainian-Serbian contacts.

Науковий симпозіум «Харківський університет і серби»

29–30 вересня 2009 року в Харкові відбувся Міжнародний науковий симпозіум «Харківський університет і серби», присвячений 205-й річниці заснування Харківського університету імені В. Н. Каразіна. Окрім Харківського, організаторами симпозіуму також виступили Белградський та Новіпазарський університети Сербії. Участь у заході взяли відомі науковці України, Сербії, Росії та Болгарії.

Відкриваючи симпозіум, ректор Харківського університету, член-кореспондент НАН України професор В. Багіров наголосив на необхідності проведення такого надзвичайно важливого для розвитку та поглиблення славістичних і балканістичних досліджень заходу. З вітальною промовою на відкритті виступив ректор Новіпазарського університету професор Чемал Долічанин. Прозвучали також вітання від ректора Белградського університету професора Бранка Ковачевича та Тимчасово повіреного у справах Республіки Сербія в Україні Браніслава Радойчича.

На пленарному засіданні прозвучали доповіді з історії українсько-сербських наукових та освітніх зв'язків, які засвідчили, що славістична, зокрема сербська, проблематика завжди

перебувала в колі активно досліджуваних науковими діячами Харківського університету питань: В. Кравченко, С. Страшнюк «Про балканське походження та “сербський проект” В. Н. Каразіна 1804 року»; С. Віднянський, О. Іваненко «Сербія та серби у дослідженнях вчених історико-філологічного факультету Харківського університету (друга половина XIX — початок XX ст.)». Про маловідому сторінку в історії Харківського університету та безпосередню участь сербів у заснуванні Харківського університету йшлося у доповіді директора Центру болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова при Харківському університеті імені В. Н. Каразіна доцента, кандидата історичних наук С. Страшнюка («Сербське підгрунтя Харківського університету: Атанасіє Стойкович»). Доповідь професора, доктора Чемала Долічанина окреслила розвиток українсько-сербських наукових зв'язків у галузі математики («Академік Н. Салтиков і розвиток математичної науки в Югославії»). Про рідкісні славістичні видання, що зберігаються у фондах бібліотеки Харківського університету розповіли І. Журавльова та І. Кононенко («Слов'янські колекції в фондах Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: сербська книга»).

Згодом роботу було продовжено на секційних засіданнях. На секції «Історичні зв'язки Харківського університету з сербами» доповідачі порушили актуальні питання вивчення історичних, наукових та духовних взаємин між нашими народами, сучасного стану й перспектив українсько-сербських зв'язків. Увагу присутніх привернули цікаві доповіді про сербські родини на Слободжанщині, професорів-сербів, які відіграли значну роль у розвитку наукових закладів Харкова ХІХ — початку ХХ ст., а також про долю тих представників харківської професури, які після 1917 року продовжили свій науковий шлях на теренах Сербії та колишньої Югославії.

Про важливість відновлення славистичної тематики, зокрема сербістики, у контексті філологічних балканознавчих досліджень ішлося на секції «Сербістика у Харківському університеті», де було заслухано доповіді, присвячені таким видатним славістам ХІХ та ХХ ст., як П. Лавровський, О. Потебня, М. Дринов, М. Халанський, М. Сумцов, Л. Булаховський. Увагу було зацентовано на необхідності видання неопублікованих праць із доробку П. Лавровського та Л. Булаховського, ухвалено пропозицію щодо відзначення наступного року 165-річчя від дня народження О. Потебні.

У роботі секції взяли участь співробітники відділу мистецтва та народної творчості зарубіжних країн ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України — провідний науковий співробітник, кандидат філологічних наук О. Микитенко, тема доповіді якої була «М. Ф. Сумцов як дослідник сербських мотивів балади про «Сестру-отруйницю»», та старший науковий співробітник, кандидат філологічних наук М. Карацуба, яка виступила із доповіддю «Академік Л. А. Булаховський як дослідник сербського народного епосу».

На заключному пленарному засіданні відбулася презентація третього тому «Українсько-сербського збірника» («УКРАС»), який представив його головний редактор, доктор філологічних наук, професор Деян Айдачич.

Матеріали наукового симпозиуму «Харківський університет і серби» буде надруковано в наступному томі збірника.

XXXIX Славистична конференція «У дні Вука Караджича»

9–12 вересня 2009 року в Белграді відбулася XXXIX Міжнародна славистична конференція «У дні Вука Караджича». Організовує ці щорічні авторитетні славистичні зустрічі міжнародний славистичний центр Белградського університету за сприяння Міністерства науки і освіти, Вукової задужбини та інших наукових установ. Цьогорічне славистичне зібрання, як і завжди, мало широке інтердисциплінарне звучання і проходило під загальними темами «Мова і культура» та «Література і культура». Конференція, в якій взяли участь представники провідних наукових установ та університетів Європи, ще раз засвідчила високий науковий рівень сучасної славистики, у тому числі сербістики, та її значення в гуманітарному просторі Європи.

Фольклорна і фольклористична тематика була заявлена на пленарному засіданні, зокрема в доповіді професора Міодрага Матицького, який присвятив свій виступ питанню зародження сербської літературної періодики, значну роль в якій відіграли й фольклорні матеріали [«Початок сербської літературної періодики: «Цвітник» Доситея Обрадовича. Байки (Лейпциг, 1788) у часописному та жанровому контекстах»]. Професор Слободан Грубачич у доповіді «Культура та літературні моделі» окреслив теоретичні завдання вивчення культури як тексту.

У рамках конференції традиційно працювало декілька секцій з мови, давньої літератури та фольклору, а також сучасної літератури й культурології. Серед доповідачів фольклорної секції, на якій головувала професор Надла Мілошевич-Джорджевич, були як відомі, так і молоді фольклористи Сербії. Вони представили різні фольклористичні центри й наукові установи — Белградський університет; Інститут балканознавства та Інститут літера-

тури, Новісадський університет, регіональні фольклористичні школи у Приштині та Косовській Митровиці, у Краню та чорногорському Никшичу. У доповідях був представлений широкий тематичний та жанровий матеріал і цікавий компаративний досвід: Міодраг Лома (Белград) «Архаїчна основа та процеси християнізації усних форм»; Марія Клеут (Нові Сад) «Марко Кралевич як культурний взірць (у сербській, німецькій та малярській культурі)»; Снежана Самарджія (Белград) «Коли стихнуть прислів'я»; Зоя Каранович (Нові Сад) «Просо у традиційній культурі й пісенності сербів та інших слов'ян»; Бошко Сувайджич (Белград) «Співець та культурна ідентифікація»; Єва Премк-Богатай (Крань) «Мотив безсмертя у контексті космогонії (на прикладі двох народних казок — сербської про Баш-Челика та російської про Кощея Безсмертного)»; Неманя Радулович (Белград) «Доля, що на чолі записана, у сербській усній прозі»; Даніела Петрович (Белград) «Етичні коди патріархальної культури в епічних піснях Ерлангенського рукопису»; Лілія Делич (Белград) «Юнак у в'язниці: традиційні моделі у переказах про Володимира і Косару та в епічних піснях»; Ясмина Йокич (Нові Сад) «Обрядове тло однієї дитячої пісні "Помер, помер Райоле"».

Окреме засідання цієї секції було присвячене зв'язкам фольклору з літературою та питанню фольклору як коду в літературі та культурі. Тут прозвучали доповіді, в яких висвітлені дослідження різних аспектів художньої творчос-

ті в її зв'язках із фольклором. У двох доповідях було запропоновано огляд творчого доробку маловідомого прозаїка Григорія Божовича: Валентина Питулич (Приштина — Косовська Митровиця) «Транспозиція народної пісні та її психологічна функція у прозі Григорія Божовича»; Бранимир Чович (Нові Сад) «Локальне та універсальне у наративах Григорія Божовича».

Дві доповіді було побудовано на аналізі доробку відомого прозаїка другої половини ХХ ст., майстра гострої політичної сатири Міодрага Булатовича: Лідія Томич (Никшич) «Елементи християнської та паганської культури у прозі Міодрага Булатовича»; Тетяна Бечанович (Никшич) «Розробка традиційних культурних моделей у романах Міодрага Булатовича "Герой на віслюку" та "Краще було за війни"». Ряд доповідей привернув увагу учасників до значення фольклорного тексту як коду в сучасній культурі: Ліліана Пешикан-Люштанович (Нові Сад) «Казка як культурний код у драмі Милени Маркович "Корабель для ляльок"»; Віолета Йованович (Ягодина) «Архетипове та фольклорне у доробку сучасних сербських прозаїків»; Оксана Микитенко (Київ) «Культурні конотації концепту картярства у тексті слов'янської народної та художньої традиції».

У рамках XXXIX Міжнародної наукової конференції було також представлено дослідницькі проекти філологічного факультету Белградського університету.